

Forskare vill ha politisk lydnad

SvD 2025-05-05

Mer än tusen svenska forskare står bakom [ett uppprop](#) där man kritiserar regeringen för att inte i sin politik ta hänsyn till etablerade forskningsresultat om klimatet, brottligheten och energin.

Men politik handlar om normer, ideologi och viljeyttringar, dvs hur man anser att någonting *bör* vara. Och detta *bör* kan inte härledas enkelt från hur forskningen med än så starka empiriska belägg kan visa hur någonting *är*. Låt mig ta ett enkelt exempel. En dag kommer de neurobiologiska forskarna ut från sina laboratorier och säger att de kan visa att homosexualitet är biologiskt bestämt. Man har hittat genen (eller vad det nu kan vara) som gör att vissa människor blir attraherade av människor av samma kön. Av detta följer slutsatsen att homosexualitet inte är något man kan bestämma över själv. Därför skall homosexualitet betraktas som något av naturen givet och homosexuella bör därför inte på något sätt och vis särbehandlas eller diskrimineras. Men det går också att från ett sådant forskningsresultat resonera att om man nu har hittat sagda gen så bör samhället lägga ner mycket stora forskningsresurser på att finna fram något medicinskt botemedel som neutraliserar verkningarna av genen ifråga eftersom man anser att homosexualitet inte är något önskvärt.

Eller så stiger de neurobiologiska forskarna en dag fram och säger att det alls inte finns någon medicinsk/genetisk förklaring till homosexualitet utan detta måste vara bestämt av individens eget val alternativt av det sociokulturella sammanhang som individen valt att leva inom. Även från detta forskningsresultat kan man dra två helt olika slutsatser om vad som bör göras. Antingen säger man att eftersom vi lever i ett fritt demokratiskt land är alla människor i sin fulla rätt att själv välja sina sexuella preferenser och därför bör alls ingen särbehandling eller diskriminering få råda. Eller så säger man att "aha, de har valt detta själv, då får de väl stå sitt kast och tåla att bli särbehandlade och också tåla lite diskriminering".

Jag kan inte se annat än att den skotske upplysningsfilosofen David Humes lag från mitten av 1700-talet gäller än. Det går inte att enkelt härleda något "bör" från något "är". Det är mycket märkligt att så många forskarkolleger i landet saknar denna elementära insikt om grunderna för vad de har att syssla med. Forskare har naturligtvis samma yttrandefrihet som andra att uttala sig i politiska, ideologiska och normativa frågor. Men att säga att man är i besittning av forskningsresultat som politiken bara har att expediera är att på sig på en alldeles för hög häst. Det finns också risker med denna slags aktivism. Om universiteten förvandlas till vänsterideologiska kamporganisationer, vilket delar av humaniora och samhällsvetenskap har gjort i USA och även här, kommer naturligtvis den inte obetydliga del av väljarkåren som inte delar ideologin att fråga sig varför de alls skall finansiera verksamheten.